



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **De Iustitia Et Iure ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus**

**Lessius, Leonardus**

**Antverpiæ, 1632**

2 Vtrùm testamentum factum ad piam causa sit validum, si ei desint  
solemnitates, quas requirit Ius ciuile.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

palis ob quam datur non extet; si tamen conditio donantis, vel rei donatæ est talis, vt putetur nolle obligare ad restitut. poterit donatarius retinere.

132  
Paupertatis  
simulatio-  
ne ob-  
tentum.

Hinc sæpè fit, vt qui simulatione sanctitatis, paupertatis vel infirmitatis, vel obsequiorum aliquid impetrarunt, non teneantur ad restitutionem; quia donatores non censentur idonus velle imponere, idque vel ob liberalitatem, vel ob benevolentiam & amicitiam, vel ob rerum paruitatem, vel quia res est consumpta, & difficilis esset donatario restitutio. Si tamen putetur donator velle, vt sic per fraudem obtentum restituatur, est restituendum, maximè si quantitas est notabilis. Imò etiam in dubio est restituendum; saltem pars aliqua, pro ratione dubij; quia cum non inceperit bona fide possidere, non potest ratione possessionis, ipsius conditio melior censei: vel certè debet fraudem aperire, & rem in libero arbitrio donantis constituere.

Dubium tamen est inter DD. cui sit restituendum id, quod simulatione paupertatis obtentum est, si donator putetur illum velle ad hoc obligare. Plerique DD. docent id esse conferendum in alios pauperes, vel in alios pios vsus. quia donator illud iam a se alienauit; & Christo donauit, accepturus pro eo mercedem, non secus ac si vere pauperi dedisset. ita Nauart. cap. 17. num. 107. Scotus in 4. d. 15. q. 2. art. 3. Adrianus in 4. tract. de restit. q. 5. & Medina supra. Sotus tamen lib. 9. de Iustit. q. 7. art. 3. ad 4. putat esse restituendum donatori; quia hic non intendit donare Christo, nisi quatenus intendit donare huic pauperi. Sed possunt conciliari, si dicamus esse restituendum donatori, si is sit notus, & res sit notabilis, & ipse putetur velle vt sibi restituatur. alioqui si res sint minuta, vel ignoti qui dederunt, vel si putentur velle illud aliis pauperibus dari, aliis dandum est.

133  
Cui resti-  
tuendum.

## CAPVT DECIMVMNONVM.

## De testamento &amp; legatis.

Constat Dubitationibus 8.

## DVBITATIO PRIMA.

## Quid sit testamentum, &amp; quomodo à codicillo differat.

**R**ESPONDEO, Testamentum est voluntatis nostra iusta sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri vult. Ita definitur L. 1. 7. Qui testam. fac. poss. Verùm quia hæc definitio conuenit etiam alijs vltimis voluntatibus, nempe codicillo, legato, fideicommissio & donationi causa mortis; addunt Doctores, cum directa heredis institutione. per quam particulam testamentum discernitur ab illis: quia nulla alia vltima voluntas continet heredis institutionem. vnde propriè loquendo Testamentum est heredis institutio. idè enim instrumentum illud dicitur testamentum iure ciuili, quia continet heredis institutionem; non autem quia continet legata vel fideicommissa. nam quoddam hæc in eodem instrumento scribantur, est extrinsecum & accessorium rationi testamenti; possent enim omitti.

Differt autem à codicillo, Primò, Quòd codicillus non fiat ad instituendum heredem; (nisi interdum ex privilegio, quale concessum militi, vt patet L. Militis codicillis. 36. 7. de milit. testam.) sed ad aliquid in testamento explicandù vel mutandum, addendum vel detrahendum; vt ad legata instituenda, vel ad substitutionem fideicommissariam faciendam, &c. Secundo, Quòd in codicillo sufficiant 5. testes; etiam si non sint rogati; inter quos possunt etiam esse mulieres. In testamento requiruntur 7. testes rogati masculi & puberes. vide Siluestrum v. Testamentum 1. num. 2. Hinc fit vt

2  
Codicillus.

clausula codicillaris testamento addita (qua significat testator se velle suam dispositionem valere pro modum vel testamenti, vel codicilli; vel generatim se velle illam valere meliore modo, quo potest) eam vim habeat, vt etiam si testamentum ob defectu solemnitatis non valeat quòd testamentum (id est, quoad institutionem heredis directam) valeat tamen quòd codicillus. Vnde efficitur Primò, Vt legata tali testamento relicta, sint soluenda. Secundo, Si testator nò habens liberos, instituit extraneum heredem; institutio illa directa habebit vim substitutionis fideicommissariae. nam frater, vel alius, qui ab intestato succedit, tenebitur illi tradere hereditatem, retenta solùm quarta eius parte, quam vocant Trebellianicam. Tertio, Si vero habeat liberos, illi habebunt solùm legitimam; extraneus verò sic institutus habebit reliqua. vide Silu. supra n. 11. & Molinam disp. 132. & Iulium Clarum §. Testamentum quaest. 46.

3  
Clausula  
codicillaris.

## DVBITATIO II.

Vtrum testamentum factum ad piam causam sit validum; si ei desint solemnitates, quas requirit Ius ciuile:

**V**erbi gratia, si non adsint 7. testes, vel non omnes sint masculi, & puberes; vel non omnes sint rogati, vel si nò omnes subscriperint, &c. quæ habentur L. Hac consultissima. 21. C. de testamentis. dicitur autem factum ad piam causam, quando heres instituitur pia causa, vt Ecclesia, Monasterium, pauperes.

Respondeo, Vt testamentum ad pias causas sit validum, etiam in foro externo, non requiruntur solemnitates.

4  
Testamen-  
tū ad piam  
causam.

solemnitates Iuris ciuilibus; sed sufficiunt ea quae sunt Iuris gentium, nempe vt duo testes adsint. Ita Couarr. cap. 11. de testament. n. 9. & Iulius Clarus §. Testamentum q. 6. nu. 1. & colligitur aperte ex cap. Relatum. 1. de testamentis. vbi Alexander III. mandat vt Iudex causas, in quibus agitur de iis quae relictae sunt Ecclesiis, tractet non secundum leges, sed secundum Canones, duobus vel tribus dumtaxat legitimis testibus requisitis. quod etiam in foro ciuili seruandum esse docet Clarus supra, & alij DD. Neque requiritur praesentia Parochi, vt quidam volunt. nam Pontifex dicit non nisi duos legitimos testes requirendos. potuit autem Summus Pontifex hac in re legibus ciuilibus derogare, quia potestas Ecclesiastica (cuius plenitudo est in Pontifice) est, ordinare hominum actiones ad finem supernaturalem, qui est salus animae: & consequenter potest submouere & tollere omnia, & quae studium & cursum bonorum operum ad salutem animae pertinentium impediunt; atqui istae leges in causis pijs impedirent studium bonorum operum: ergo.

Peres, Vtrum necessarii sint duo testes, vt tale testamentum sit validum in foro conscientiae?

Resp. Non esse necessarios: sufficit enim in his testamentis id, quod Iure naturali est sufficiens, nempe vt sit potestas in disponente, capacitas in eo in cuius fauorem disponitur, & libertas in dispositione. quod probatur, quia nulla solemnitas Iuris ciuilibus in his testamentis est necessaria, vt patet ex cap. Relatum. 1. de testam. Neque etiam necessarii sunt duo testes Iure Canonico; quia Ius Canonicum non requirit eos vt dispositio sit valida in foro conscientiae; sed vt possit probari in foro externo, quantum satis est vt Iudex pro ea sententiam ferat, vt colligitur ex d. cap. Relatum.

Hinc sequitur Primò, In tali testamento, vt validum sit, non requiri heredis institutionem. Ratio est, quia haec necessaria tantum est Iure ciuili: atqui vt testamentum ad pias causas validum sit, nihil requiritur solo Iure ciuili introductum. Ita Iulius Clarus q. 6. num. 8.

Secundò, Et si testamentum aliquod ad causas profanas, defectu solemnitatis sit inualidum; tamen legata pia in eo contenta, valida esse. Ita Couarr. cap. 11. nu. 4. Ratio est, quia caput Relatum, loquitur generatim de omnibus ad piam causam relictis; vnde etiam comprehendit legata.

Tertiò, Legata profana posita in testamento ad pias causas minus solemniter, valere, esseque soluenda. est sententia communis DD. vt refert Clarus §. Testamentum. q. 6. nu. 9. Ratio est, quia solemnitas, quae sufficit ad institutionem heredis, etiam sufficit ad legata illi apposita. accessorium enim sequitur naturam principalis.

Quartò, Et si regulariter non valet dispositio vltimae voluntatis captatoria; (id est, quae confertur in alterius arbitrium) tamen valere in dispositione ad pias causas. Ita Clarus q. 6. n. 5. citat Bartolum, & alios, qui dicunt hanc esse sententiam communem. Ratio est, quia Iure gentium talis dispositio est valida. & satis aperte colligitur ex cap. Cum tibi, de testamentis, vbi dicit Innocent. III. *Qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit, non videtur decedere intestatus.* quod multi DD. intelligunt in causis pijs, & ita exponitur in Summario illius capituli.

DVBITATIO III.

*Vtrum testamentum factum ad causam non piam sit validum in foro conscientiae, si ei desint solemnitates Iure positiuo requisita.*

Couarruias cap. 10. de testamentis num. 12. docet tale testamentum etiam in foro conscientiae inualidum esse; ita vt heres tali testamento institutus, & legatarius, teneatur ad restitutionem heredibus ab intestato. citat pro hac sententia Baldum & Fortunium. eandem tenent quidam recentiores. nihilominus

Resp. Contrariam sententiam omnino veriorē videri. Tale testamentum in foro conscientiae validum esse, & licite retineri quod ex tali testamento possidetur, siue titulo hereditatis, siue legati. Probatur Primò, Quia communis sententia DD. vtriusque Iuris est, ex testamento minus solemniter oriri obligationem naturalem, vt testatur Iulius Clarus §. Testamentum. q. 90. n. 1. & Iafon in L. Cum quis. 10. C. de Iuris & facti ignorantia n. 13. & fatetur Couarruias n. 10. atqui hoc nihil aliud est, quam testamentum tale in foro conscientiae esse validum, ita vt heres ab intestato teneatur ei satisfacere; & institutus possit relictum petere & retinere: quamuis Ius ciuile ex eo actionem non tribuat. sicut simplex promissio in foro conscientiae est implenda, etiam si Ius ciuile ex ea non concedat actionem. Respondet Couarruias, Illam sententiam Iuris peritorum intelligendam de obligatione naturali; non stricta, ratione cuius heres ab intestato teneatur ex iustitia; sed laxa, qua teneatur solum ex honestate morali: vnde eum, qui sic institutus est, non posse retinere hereditatem vel legatum, eò quòd ius iustitiae non habeat. Verum haec responsio non satisfacit, Primò, Quia

obligatio naturalis apud Iuris peritos vocatur ea, quae praeciso omni Iure positiuo oritur ex natura actus, & à Iure positiuo superueniente non irritatur: atqui seposito Iure positiuo, oritur obligatio iustitiae ex tali testamento: ergo loquuntur de obligatione iustitiae. Secundò, Si oritur ex tali testamento obligatio honestatis; ergo heres ab intestato tenebitur saltem sub peccato veniali illi satisfacere. nam alioquin faceret contra honestatem virtutis. similiter heres tali testamento institutus poterit retinere quod ipsi sic datum fuerit. sicut quod datur ex vi promissionis, verè debitum est, & retineri potest; quamuis non sit debitum nisi ex honestate morali, vt multi DD. docent. Denique quòd Iuris periti hanc sententiam intelligant de obligatione stricta, patet ex eo, quòd inde concludant, heredem ab intestato teneri in foro animae restituere hereditatem ei, qui sic est institutus; & institutum posse retinere. vide Angelum v. Heres, num. 5. & alios infra.

Probatur Secundò, Quia plerique Theologi, qui hanc quaestionem attigerunt, aperte docent, tale testamentum in foro conscientiae validum esse, Adrianus Quodlib. 6. art. 1. illatione 2. Angelus v. Heres, n. 5. Tabiena ibidem nu. 4. Silu. v. Testamentum 1. q. 5. Quartum, secundum Archidia. & v. Hereditas 3. q. 7. Ioannes Medin. C. de restitut.

q. 23.

11 Sententia Couarr.

12 Contraria verior.

13 Obligatio naturalis.

14 Resp. Couarr.

Duo testes sufficiunt.

5

6

Non sunt necessarii in foro conscientiae.

7

8

Legata pia.

Legata profana.

10